VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2025

Česká komise pro UNESCO

Vznik: usnesením vlády ze dne 1. června 1994 č. 299

Statut: poslední aktualizace dne 2. listopadu 2021

Pozn.: Členské státy Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu dle článku VII Ústavy UNESCO zřizují ve svých zemích národní komise, které mají úlohu spojovacího orgánu pro všechny otázky, které jsou v zájmu UNESCO. Vzhledem k mezinárodně vžitému termínu „komise“ nebyl název tohoto poradního pracovního orgánu vlády (PPOV) změněn na „radu“, ačkoliv se jedná o PPOV s časově neomezenou působností.

OBSAH

1. SHRNUTÍ 3
2. ČINNOST KOMISE 4
3. AKTIVITY ČESKÉ KOMISE PRO UNESCO 8
4. ČINNOST V PROGRAMOVÝCH OBLASTECH UNESCO 10
5. ZAHRANIČNÍ AKTIVITY 19
6. STATUTÁRNÍ OTÁZKY 21
7. SEKRETARIÁT KOMISE 22
8. PLÁN ČINNOSTI A ROZPOČTOVÉ ZAJIŠTĚNÍ KOMISE 22

1. SHRNUTÍ

Do činnosti Komise se v roce 2025 promítaly jak mezinárodní priority UNESCO, tak národní agendy v oblasti kultury, vzdělávání, vědy, ochrany přírody a komunikace. Významným úspěchem a výsledkem intenzivní kampaně bylo zvolení České republiky do Mezivládního výboru pro ochranu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO (WHC) na období 2025–2029. Volby proběhly na 25. Valném shromáždění smluvních stran Úmluvy o ochraně světového dědictví v Paříži dne 24. listopadu 2025 a Česká republika byla do výboru zvolena poprvé.

Rok 2025 byl rovněž významný v oblasti dokumentárního a nemateriálního kulturního dědictví. Do Mezinárodního registru Paměť světa UNESCO byly zapsány tři položky s účastí českých institucí, konkrétně: Situační plány židovského osídlení v habsburské monarchii, Sbírka kartografických dokumentů Pavla Josefa Šafaříka a nadnárodní soubor Kresby a texty dětí během války v Evropě 1914–1950. Česká republika se tak podílela jak na samostatných, tak na mezinárodních projektech dokumentárního dědictví.

V oblasti nemateriálního kulturního dědictví bylo v roce 2025 na zasedání Mezivládního výboru UNESCO do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva zapsáno Hraní amatérského divadla v České republice jako desátý český prvek. Současně byly schváleny dvě české nominace v rámci programu Výročí ve spolupráci s UNESCO pro období 2026–2027, připomínající jubilea osobností Tomáše Bati a Arnošta Lustiga.

Z mezinárodních událostí dominovala 43. Generální konference UNESCO, která se konala v listopadu 2025 v Samarkandu a rozhodla mj. o rámci programu a rozpočtu organizace na období 2026–2029, o obsazení ústavních orgánů UNESCO a o vedení a dalším směřování organizace. Česká republika pokračovala ve výkonu mandátu ve Výkonné radě (2023-2027) a dalších subsidiárních orgánech, jejichž je aktuálně členem, a účastnila se statutárních zasedání výkonných orgánů úmluv UNESCO.

Na národní úrovni se činnost České komise pro UNESCO soustředila na široké spektrum témat a aktivit v rámci její poradní a koordinační role. Komise se prostřednictvím svých odborných sekcí a orgánů věnovala otázkám vzdělávání pro udržitelný rozvoj, kulturních politik, ochrany světového, nemateriálního a dokumentárního dědictví, dále agendám geoparků, biodiverzity a vztahu vědeckého poznání k tvorbě veřejných politik. Pravidelná plenární zasedání a jednání Výkonného výboru sloužila k výměně informací mezi resorty, akademickou sférou a odbornými institucemi a k projednávání aktuálních mezinárodních i národních témat souvisejících s UNESCO. Součástí činnosti Komise byla také spolupráce s národními výbory a odbornými organizacemi, udělování záštit projektům v souladu s prioritami UNESCO, metodická a organizační podpora Sítě přidružených škol UNESCO v České republice a zapojení do programů UNESCO v oblasti vědy, kultury, vzdělávání a komunikace.

2. ČINNOST KOMISE

Spolupráce České republiky s UNESCO, tedy plnění závazků vyplývajících z členství České republiky v UNESCO a z její účasti v mezinárodních úmluvách, jejichž depozitářem je generální ředitel UNESCO, je zajišťována a financována věcně příslušnými ministerstvy, popřípadě dalšími orgány státní správy, v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2025 se Komise nad rámec své běžné činnosti intenzivně věnovala zejména agendám souvisejícím s členstvím České republiky ve Výkonné radě UNESCO. Česká republika byla do tohoto orgánu zvolena na 42. Generální konferenci UNESCO v listopadu 2023, přičemž mandát členství je čtyřletý (2023–2027). Komise se současně zapojila do úspěšné kampaně České republiky na zvolení do Mezivládního výboru světového dědictví.

2.1. Zasedání pléna Komise

V kalendářním roce 2025 se uskutečnila dvě plenární zasedání České komise pro UNESCO.

První plenární zasedání konané dne 6. června 2025 v Černínském paláci bylo věnováno jak personálním otázkám, tak aktuálním agendám UNESCO na mezinárodní i národní úrovni. Ministr zahraničních věcí ČR jmenoval k tomuto datu šest nových členek a členů Komise, jimž předseda Komise prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc., předal jmenovací dekrety. Hlavním tematickým blokem zasedání byla problematika udržitelného rozvoje cestovního ruchu ve vztahu k památkám světového dědictví UNESCO. Hosté z Ministerstva pro místní rozvoj a agentury CzechTourism představili nástroje a přístupy k udržitelnému turismu, otázky přetížených lokalit a práci s daty cestovního ruchu.

Komise byla dále seznámena s výstupy 221. Výkonné rady UNESCO, postupem příprav 43. Generální konference UNESCO a průběhem kandidatury České republiky do Mezivládního výboru světového dědictví. Pozornost byla dále věnována úspěšnému zápisu tří položek českého dokumentárního dědictví do Mezinárodního registru Paměť světa UNESCO a schválení dvou českých návrhů výročí ve spolupráci s UNESCO pro období 2026–2027. Předsedkyně odborných sekcí informovaly o činnosti svých sekcí, včetně témat státní kulturní politiky, digitálních technologií ve vzdělávání, ochrany přírodního dědictví a aktuální situace v Globálním geoparku UNESCO Český ráj. Součástí programu byly rovněž informace o činnosti Sekretariátu Komise, udělených záštitách a aktivitách Sítě přidružených škol UNESCO.

Druhé plenární zasedání se uskutečnilo dne 5. prosince 2025. Zasedání zahájil předseda Komise představením nového vedení Sekretariátu. Stěžejním bodem programu byly informace o průběhu 43. Generální konference UNESCO, která se poprvé konala mimo Paříž, v uzbeckém Samarkandu, a o 222. Výkonné radě UNESCO. Komise byla seznámena s výsledkem volby nového generálního ředitele UNESCO, přijatým rámcem rozpočtu organizace pro období 2026–2029, hlavními programovými a systémovými prioritami

UNESCO i s výstupy UNESCO Fóra mládeže. Diskuse se dotkla rovněž otázky financování, míry politizace některých agend a postavení UNESCO v rámci širšího systému OSN.

Významná část zasedání byla věnována historicky prvnímu zvolení České republiky do Mezivládního výboru světového dědictví UNESCO. Byly připomenuty dopady výkonu tohoto mandátu, nutnost mezirezortní koordinace a zřízení koordinační skupiny, stejně jako závazek České republiky nepředkládat po dobu mandátu vlastní nominace na zápis na Seznam světového dědictví UNESCO. Předsedkyně odborných sekcí shrnuly činnost svých sekcí ve druhé polovině roku 2025, včetně implementace úmluv UNESCO, revize národních politik, příprav nových nominací a spolupráce v oblasti vzdělávání, vědy, kultury a životního prostředí.

Plenární zasedání se dále zabývalo činností Sítě přidružených škol UNESCO v ČR, udělováním záštit České komise pro UNESCO, plánovanými aktivitami k výročí ve spolupráci s UNESCO a aktuálními mezinárodními kulturněpolitickými tématy, včetně závěrů Světové konference UNESCO Mondiacult 2025.

2.2. Zasedání Výkonného výboru Komise

V souladu s čl. VII Statutu je Výkonný výbor subsidiárním orgánem Komise. Je tvořen předsedou, místopředsedy, vedoucí tajemnicí Sekretariátu Komise, zástupci ministerstev a předsedy odborných sekcí Komise. Zasedání Výkonného výboru se konají podle potřeby, zpravidla nejméně dvakrát ročně.

V roce 2025 se uskutečnila dvě zasedání Výkonného výboru, a to ve dnech 21. března a 8. září. Během obou zasedání byla projednávána standardní agenda související s činností Komise, zejména příprava zasedání Výkonných rad a Generální konference UNESCO, aktuality spojené s fungováním Stálé delegace ČR při UNESCO, činnost odborných sekcí, příprava plenárních zasedání Komise, aktivity Sítě přidružených škol UNESCO v ČR a udělování záštit.

Pozornost byla věnována rovněž kandidatuře České republiky do Výboru světového dědictví UNESCO, situaci v Globálním geoparku UNESCO Český ráj, nominacím Výročí ve spolupráci s UNESCO a přípravě nového webu České komise pro UNESCO. Zářijové zasedání se zaměřilo především na přípravu 222. zasedání Výkonné rady UNESCO a 43. Generální konference UNESCO v Samarkandu, včetně projednání podkladů pro vládu a organizace účasti české delegace.

2.3. Zasedání odborných sekcí Komise

V souladu s čl. VIII Statutu představují odborné sekce poradní orgány Komise. Jsou tvořeny členy Komise, kteří se rozhodnou v rámci konkrétní sekce působit, a dále externími odborníky z příslušných oblastí, kteří nejsou členy Komise. Zasedání odborných sekcí se konají podle aktuální potřeby, zpravidla dvakrát ročně, přičemž k řešení specifických úkolů mohou sekce ustavovat ad hoc pracovní skupiny.

V roce 2025 pokračovaly ve své činnosti tři odborné sekce Komise, a to:

(1) Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku;
(2) Sekce pro kulturu a komunikaci;
(3) Sekce pro životní prostředí.

V souladu s čl. VIII odst. 2 Statutu Komise jmenuje předsedy odborných sekcí předseda Komise na návrh Komise z řad jejích členů. V roce 2025 vykonávala funkci předsedkyně Sekce pro kulturu a komunikaci Ing. arch. Věra Kučová, funkci předsedkyně Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D., a funkci předsedkyně Sekce pro životní prostředí doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.

2.3.1. *Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku*

Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku se v roce 2025 sešla dvakrát, a to dne 22. dubna a 13. listopadu.

První zasedání Sekce dne 22. dubna se věnovalo především výstupům 221. zasedání Výkonné rady UNESCO, a to zejména v oblasti SDG 4 – Education 2030, včetně témat digitálních kompetencí, inkluzivního vzdělávání a iniciativy Greening Education Partnership. Sekce byla seznámena se vznikem Pracovní skupiny pro kritické myšlení, mediální gramotnost a boj proti dezinformacím při Výboru pro vzdělávání RVUR. Hostem jednání byl Bohumil Kartous, který vystoupil s přednáškou o využívání digitálních technologií ve vzdělávání a o rizicích spojených s jejich nekritickým používáním. Sekce se rovněž zabývala procesem přípravy nové státní kulturní politiky a jejími vazbami na vzdělávání a informační gramotnost.

Druhé zasedání Sekce se uskutečnilo dne 13. listopadu 2025 a bylo zaměřeno na informace z 222. zasedání Výkonné rady UNESCO a 43. Generální konference UNESCO v Samarkandu, zejména v oblasti vzdělávání, revize doporučení ke statusu učitelů a vysokoškolských pedagogů a zapojení mládeže. Hlavním odborným bodem programu byl diskusní blok na téma „Science for policy“, v jehož rámci vystoupil Jan Mareš s příspěvkem o přenosu vědeckých poznatků do veřejných politik. Sekce se dále seznámila s aktualizací strategie environmentálního vzdělávání, činností Regionálních center expertizy vzdělávání pro udržitelný rozvoj a dalšími aktuálními tématy na pomezí vzdělávání, vědy a společnosti.

2.3.2. *Sekce pro kulturu a komunikaci*

Sekce pro kulturu a komunikaci se v roce 2025 sešla dvakrát, a to dne 12. března a 22. října.

Na zasedání dne 12. března se Sekce zaměřila zejména na připomenutí 20. výročí Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005) a na přípravu Světové konference UNESCO o kulturních politikách MONDIACULT 2025. Diskutována byla rovněž tvorba nové státní kulturní politiky ČR a možnosti zapojení Komise do tohoto procesu. Sekce byla seznámena s agendou Sítě kreativních měst UNESCO, činností nově ustavené Komise MK pro podporu site managerů světového dědictví a otázkami spolupráce s Českým rozhlasem

při zviditelňování témat UNESCO. Projednána byla také problematika vymáhání kradených archiválií v zahraničí a aktuální informace Sekretariátu Komise.

Druhé zasedání Sekce pro kulturu a komunikaci, konané dne 22. října 2025, bylo věnováno především výstupům konference MONDIACULT 2025 v Barceloně, včetně diskuse o posilování role kultury jako samostatného cíle udržitelného rozvoje. Sekce se dále zabývala novinkami v implementaci Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví v ČR, vznikem Národního institutu pro kulturu a aktuálními programy UNESCO v oblasti kultury, zejména světového, nemateriálního a dokumentárního dědictví. Součástí jednání byly rovněž otázky záštit České komise pro UNESCO, role site managerů památek světového dědictví a připomenutí významných výročí památek UNESCO v České republice.

2.3.3. *Sekce pro životní prostředí*

Sekce pro životní prostředí se v roce 2025 sešla třikrát, a to dne 22. ledna, 18. června a 19. listopadu. Lednové zasedání bylo věnováno aktuálním otázkám světového přírodního a smíšeného dědictví, zejména aktualizaci indikativního seznamu budoucích nominací, přípravě kandidatury ČR do Výboru světového dědictví UNESCO a otázkám site managementu Jizerskohorských bučin. Významným tématem byla rovněž situace v Globálním geoparku UNESCO Český ráj, včetně výsledků revalidace a kroků k nápravě, a otevřeny byly také otázky trampingu a obnovy činnosti Českého národního komitétu programu Člověk a biosféra (MAB).

Zasedání v červnu se soustředilo především na novelu zákona o ochraně přírody a krajiny, zejména ve vztahu k vyhlašování Národního parku Křivoklátsko, přičemž Sekce iniciovala přijetí stanoviska České komise pro UNESCO. Diskutována byla rovněž problematika udržitelného a etického turismu a přípravy na revalidaci Globálního geoparku UNESCO Český ráj v roce 2026.

Na listopadovém zasedání se Sekce zabývala zejména činností Mezinárodního geovědního programu UNESCO, přenosem vědeckých poznatků do praxe v biosférických rezervacích a geoparcích a návrhem na zařazení Punkevních jeskyní a propasti Macochy na indikativní seznam světového dědictví. Pozornost byla věnována také aktivitám Národního zemědělského muzea a přípravě iniciativy Rok chráněných krajinných oblastí 2026.

3. AKTIVITY ČESKÉ KOMISE PRO UNESCO

3.1. Záštity České komise pro UNESCO

Česká komise pro UNESCO obdržela v roce 2025 celkem 18 žádostí o udělení záštity. Z tohoto počtu bylo 17 záštit uděleno na základě kladného stanoviska věcně příslušného resortu a po schválení členy Komise v souladu s Pravidly pro udělování záštit. Jedna žádost o záštitu nebyla schválena na základě nedoporučujícího stanoviska Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Z hlediska resortních stanovisek poskytlo v roce 2025 doporučující stanovisko Ministerstvo kultury v 11 případech, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve 3 případech a Ministerstvo životního prostředí rovněž ve 3 případech. Přehled úspěšných žádostí za rok 2025 je uveden v Příloze 2.

3.2. Výročí UNESCO

Mezinárodní program Výročí UNESCO se od roku 1952 podílí na připomínání významných historických událostí a osobností členských států. I v roce 2025 se České republice podařilo do tohoto programu úspěšně prosadit dvě české nominace – 150. výročí narození Tomáše Bati a 100. výročí narození Arnošta Lustiga. Tato výročí bude UNESCO oficiálně připomínat v rámci dvouletí 2026–2027.

Připomínka 150. výročí narození Tomáše Bati akcentuje jeho mimořádný přínos v oblasti sociálně odpovědného podnikání, vzdělávání, urbanismu a podpory lidského rozvoje. Oslavy v roce 2026 zahrnou široké spektrum kulturních, vzdělávacích a odborných aktivit v České republice i v zahraničí, připomínajících Baťovu filozofii podnikání jako služby společnosti, důraz na rovné příležitosti, celoživotní vzdělávání a udržitelný rozvoj komunit.

Arnošt Lustig je oceňován jako spisovatel a svědek holokaustu, jehož dílo připomíná hrůzy války a zdůrazňuje význam lidskosti, důstojnosti a obrany lidských práv. Výročí 100 let od narození Arnošta Lustiga bude v roce 2026 připomenuto mezinárodním programem FestivAL100, který propojí literaturu, film, vzdělávání a veřejnou diskusi o humanismu, lidských právech a odpovědnosti vůči minulosti. Rozsáhlý program připravovaný ve spolupráci s řadou národních i mezinárodních partnerů se zaměřuje zejména na práci s mladou generací, vzdělávání o holokaustu, podporu demokratických hodnot, genderovou rovnost a dialog mezi kulturami.

3.3. Spolupráce Komise se státními a nestátními organizacemi

V roce 2025 pokračovala Česká komise pro UNESCO v rozvoji spolupráce se státními i nestátními organizacemi v oblastech vědy, ochrany přírodního a kulturního dědictví a udržitelného rozvoje. Významným a dlouhodobým pilířem této spolupráce je program L'Oréal – UNESCO „Pro ženy ve vědě", realizovaný ve spolupráci se společností L'Oréal Česká republika a Akademií věd ČR. V rámci 19. ročníku stipendijního programu byly v roce

2025 oceněny tři vědkyně: doc. Ing. Jitka Viktorová, Ph.D., působící na Ústavu biochemie a mikrobiologie VŠCHT, Ing. Markéta Hujerová, Ph.D., z Fakulty textilní Technické univerzity v Liberci, a Ing. Pavlína Modlitbová, Ph.D., z Ústavu přístrojové techniky Akademie věd ČR. Každá z laureátek obdržela finanční podporu ve výši 200 000 Kč a zároveň získala podporu v oblasti medializace a odborné prezentace své práce. Česká komise pro UNESCO byla do programu zapojena prostřednictvím patronace UNESCO a účasti vedoucí tajemnice na slavnostním předávání ocenění.

Další významnou oblastí spolupráce Komise v roce 2025 byla činnost ve vztahu k Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), která vystupovala jako klíčový odborný partner v agendě přírodního dědictví UNESCO. Spolupráce se soustředila zejména na problematiku Globálního geoparku UNESCO Český ráj, otázky site managementu a dopady turismu na chráněná území. Komise se prostřednictvím Sekce pro životní prostředí rovněž podílela na projednání a přijetí stanoviska České komise pro UNESCO k novele zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, založeného na odborných podkladech AOPK ČR. Ve stanovisku Komise vyjádřila podporu přijetí novely ve znění schváleném po druhém čtení garančním Výborem pro životní prostředí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, neboť novela poskytuje záruky ochrany území vázaných na závazky České republiky vyplývající z úmluv UNESCO, včetně lokalit světového dědictví, biosférických rezervací a globálních geoparků. Komise současně ocenila i další pozitivní opatření obsažená v novele, například ochranu opylovačů, regulaci světelného znečištění či posílení péče o krajinu a veřejnou zeleň. Novela zákona do konce roku 2025 nebyla schválena.

Komise zároveň spolupracovala s Akademií věd ČR na odborných diskusích zaměřených na posilování vazeb mezi vědeckým výzkumem a tvorbou veřejných politik v rámci tématu „science for policy“. Tato spolupráce byla projednávána zejména v Sekci pro vzdělávání, vědu a informatiku a reflektovala mezinárodní iniciativy UNESCO, zejména zahájení Mezinárodní dekády vědy pro udržitelný rozvoj, s důrazem na systémové způsoby přenosu vědeckých poznatků do rozhodovacích procesů a na roli veřejných výzkumných institucí při řešení současných společenských výzev.

3.4. Výstupy Komise

Česká komise pro UNESCO nedisponuje vlastními prostředky na samostatnou publikační činnost a její prezentace na internetu je realizována prostřednictvím webových stránek Ministerstva zahraničních věcí ČR. V průběhu roku 2025 zde byly zveřejněny zejména informace o činnosti Sítě přidružených škol UNESCO, včetně zprávy o jejím 31. Valném shromáždění, které se uskutečnilo ve dnech 22.–23. září 2025 v Kutné Hoře, a o vyhlášení výsledků kreativní soutěže Sítě přidružených škol UNESCO, jejímž ústředním tématem byla fotografie v kontextu Světového dne audiovizuálního dědictví. Webové stránky MZV dále slouží k pravidelnému zveřejňování zápisů z Plenárních zasedání České komise pro UNESCO a výročních zpráv.

4. ČINNOST V PROGRAMOVÝCH OBLASTECH UNESCO

4.1. Činnost v oblasti kultury

V souladu s § 25 zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, v platném znění, pokračovalo ministerstvo v rámci své působnosti v plnění mnohostranných mezistátních smluv, jejichž depozitářem je generální ředitel UNESCO, a v plnění závazků vyplývajících z členství v UNESCO, včetně obesílání důležitých zasedání mezivládních výborů a valných shromáždění smluvních stran kulturních úmluv, jež ČR ratifikovala.

4.1.1. Kandidatura ČR do Mezivládního výboru světového dědictví (WHC)

Česká republika se ucházela o členství v Mezivládním výboru pro ochranu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO (WHC) na volební období 2025–2029. Volby se uskutečnily dne 24. listopadu 2025 na 25. zasedání Valného shromáždění smluvních stran Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví v Paříži. Kandidatura byla formálně notifikována v březnu 2024 nótou Stálé delegace ČR při UNESCO. V rámci kompetitivních voleb bylo v regionální skupině II obsazováno jedno místo, o které se ucházelo pět kandidátů (Česká republika, Arménie, Ázerbájdžán, Polsko a Slovinsko), vedle dalších pěti tzv. otevřených míst bez regionálního omezení. Česká republika byla ve volbách úspěšná a byla poprvé ve své historii zvolena členem Mezivládního výboru světového dědictví.

Kampaň ke kandidatuře probíhala prostřednictvím Stálé delegace ČR při UNESCO v Paříži ve spolupráci s Ministerstvem kultury jako hlavním gestorem a s Ministerstvem zahraničních věcí. Byla vedena zejména formou bilaterálních jednání, výměn podpor kandidatur a prezentace priorit České republiky v oblasti ochrany světového kulturního a přírodního dědictví. Na podporu kandidatury nebyly vynaloženy finanční prostředky nad rámec běžného provozu ústředních orgánů a zastupitelských úřadů ČR.

4.1.2. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (1972)

V roce 2025 proběhlo 47. zasedání Výboru pro světové dědictví v sídle UNESCO v Paříži a 25. zasedání Valného shromáždění smluvních stran úmluvy, které zvolilo Českou republiku do historicky prvního mandátu členu Výboru na období 2025–2029. Během zasedání výboru zorganizovala Česká republika doprovodnou prezentaci experta Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, RNDr. Jana Plesníka, CSc.: Reakce na trojí krizi – holistický přístup k přírodnímu světovému dědictví, který spolu se stálou představitelkou ČR při UNESCO a vrchním ředitelem sekce kulturního dědictví Ministerstva kultury uvedl ředitel Centra světového dědictví UNESCO.

V roce 2025 pokračovala příprava nadnárodní nominace Evropských papíren pro zápis na Seznam světového dědictví, na kterém Česká republika spolupracuje s Polskem (koordinátor projektu), Německem, Itálií a Španělskem. V roce 2025 se podařilo společně vypracovat a předložit žádost o předběžné posouzení konceptu nominace (*preliminary assesment*) a zorganizovat první online jednání se zástupci poradní organizace ICOMOS za účelem prezentace konceptu.

Spolupráce se site managery památek světového dědictví se dále rozvíjela prostřednictvím společných setkání i činnosti Komise Ministerstva kultury pro podporu site managerů, jejíž předseda je zároveň členem Sekce pro kulturu a komunikaci České komise pro UNESCO.

4.1.3. Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (2003)

ČR se v roce 2025 zúčastnila zasedání mezivládního Výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví, na kterém byl do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva zapsán desátý prvek z České republiky – Hraní amatérského divadla v ČR.

4.1.4. Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005)

Pokud jde o naplňování Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů (2005), UNESCO pokračovalo v organizaci mnoha iniciativ a programů v digitálním prostoru. ČR opět přispěla do Fondu pro kulturní rozmanitost péčí Ministerstva kultury dobrovolným příspěvkem, čímž se zařadila po bok ostatních států EU. Fond je určen na pomoc konkrétním věcným projektům ze zemí s méně rozvinutou kulturní infrastrukturou, které jsou adresovány Mezivládnímu výboru pro ochranu a podporu rozmanitosti kulturních projevů.

4.1.5. Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (1970)

ČR se zúčastnila dalšího zasedání smluvních stran a Subsidiárního výboru Úmluvy o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků. Nejdůležitějšími body jednání bylo schválení návrhu vzorových usnesení o prevenci a boji proti nedovolenému obchodování s kulturními předměty, přezkoumání doporučení týkajících se veřejných prohlášení generální ředitelky UNESCO a posouzení celkového rámce výsledků Úmluvy z roku 1970.

4.1.6. Haagská úmluva o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (1954) a její dva protokoly (1954, 1999)

Ministerstvo kultury i v roce 2025 zaslalo dobrovolný příspěvek do Fondu na ochranu kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu, který byl zřízen, aby umožnil poskytování finanční nebo jiné pomoci při vytváření opatření a ustanovení na ochranu kulturních statků v době míru (např. zpracování žádostí o zvýšenou ochranu památek, zajištění odborných

misí, konzultací atd.). Finanční pomoc z Fondu je také možné využít při zajištění urgentních či dočasných opatření na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu nebo jejich rehabilitace po jeho skončení. Na zasedání mezivládního Výboru na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu byl státní hrad a zámek v Českém Krumlově zapsán na Seznam památek pod zvýšenou ochranou.

4.1.7. Český komitét Modrého štítu

V roce 2025 probíhala činnost Českého komitétu Modrého štítu prostřednictvím pravidelných schůzek členských organizací v Národním archivu a zaměřovala se na aktuální potřeby v oblasti ochrany kulturního dědictví. Komitét se podílel na přípravě metodické pomůcky „Kolečka první pomoci a záchranných prací“, uspořádal dne 9. října 2025 seminář „Ochrana audiovizuálních dokumentů a fotografií II“ (158 účastníků), navazující na akci z roku 2024, a jeho zástupce vystoupil na mezinárodním fóru „Bezpečné kulturní dědictví – výzvy pro Evropu v době války a krize“ v Krakově (3.–4. dubna).

4.1.8. Český komitét ICOMOS

V roce 2025 byl členem České komise pro UNESCO za ČNK ICOMOS jmenován Martin Horáček, který nahradil zesnulého Vlastislava Ouroudu. ČNK ICOMOS uspořádal konferenci k 60. výročí ICOMOS ve Valticích, zaměřenou na jeho historii, vazby na agendu UNESCO i aktuální výzvy památkové péče. Experti komitétu se zároveň zapojovali do řešení ohrožení kulturního dědictví, mezinárodní spolupráce a pracovních skupin Ministerstva kultury, včetně přípravy Indikativního seznamu a úspěšné kandidatury ČR do Výboru pro světové dědictví.

4.1.9. Český výbor ICOM

Ve dnech 11.–17. listopadu 2025 se v Dubaji konala 27. Generální konference ICOM, první v arabském světě, s účastí přibližně čtyřiceti českých muzejních odborníků podpořených Ministerstvem kultury. Konference se věnovala budoucnosti muzeí, zejména nehmotnému dědictví, mladé generaci a novým technologiím, a přijala šest rezolucí zaměřených např. na ochranu sbírek v krizích, digitalizaci či udržitelnost; schválena byla i rezoluce českého výboru k ochraně muzeí v době krizí.

Český výbor ICOM se zapojil i do podpory Ukrajiny prostřednictvím iniciativy s projekty ARCHA (zejména mobilní pracoviště pro záchranu a digitalizaci písemného a sbírkového dědictví) a projektu ArteTerapie. Zároveň se podílel na organizaci soutěže Gloria musaealis a aktivitách k Mezinárodnímu dni muzeí, které zdůraznily roli muzeí v udržitelném rozvoji a odolnosti společnosti.

4.2. Činnost v oblasti vzdělávání

Česká republika se jako člen Výkonné rady UNESCO účastnila projednávání agend souvisejících s umělou inteligencí ve vzdělávání, prováděním Sendaiského rámce pro snižování rizika katastrof a podporou vzdělávání dívek a žen v Afghánistánu. Téma

vzdělávání pro udržitelnost bylo dále obsaženo v národním kurikulu a byla zahájena příprava revize rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání.

V oblasti vědy a výzkumu se zapojení do agend UNESCO odráží především v diskusích k otevřené vědě a v činnosti Sekce pro vzdělávání, vědu a informatiku České komise pro UNESCO, přičemž Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje aktivity UNESCO v oblasti mezinárodní vědecké spolupráce a vědecké diplomacie.

4.2.1. Implementace Cíle udržitelného rozvoje č. 4 – kvalitní vzdělávání

V roce 2025 pokračovala realizace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a Dlouhodobého záměru vzdělávání na období 2023–2027, které navazují na cíle UNESCO, zejména Cíl udržitelného rozvoje č. 4 – kvalitní vzdělávání. Pozornost se soustředila na reformu kurikula, úpravy oborové soustavy středních škol a snižování nerovností ve vzdělávání. Rozvíjena byla také témata, která patří mezi dlouhodobé priority UNESCO, jako vzdělávání pro udržitelný rozvoj, digitální vzdělávání, využívání umělé inteligence, podpora duševního zdraví a rovnost příležitostí.

Na začátku roku 2025 byly zveřejněny revidované rámcové vzdělávací programy pro předškolní a základní vzdělávání, které nově zahrnují vzdělávání pro udržitelnost a kompetenční přístup k výuce. Pokračovala úprava struktury středního vzdělávání a příprava nových programů odborného vzdělávání. Zároveň byly přijaty legislativní a systémové kroky v oblastech inkluze, podpory znevýhodněných skupin a jazykového vzdělávání. Digitální vzdělávání a práce s novými technologiemi byly dále rozvíjeny prostřednictvím metodické podpory, vzdělávacích materiálů a aktivit zaměřených na bezpečné a odpovědné využívání digitálních nástrojů ve školách. Aktivity v oblasti celoživotního učení zahrnovaly zavádění mikrocertifikátů a podporu flexibilních forem vzdělávání, které odpovídají současným mezinárodním trendům prosazovaným také UNESCO.

4.2.2. Katedry UNESCO

Program UNESCO Chairs a UNITWIN, založený v roce 1992, je klíčovým nástrojem UNESCO pro zapojení vysokoškolských a výzkumných institucí do řešení komplexních současných výzev v oblasti vzdělávání, vědy, kultury a společenského rozvoje. UNESCO Chair je odborný tým vedený vysokoškolskou nebo výzkumnou institucí, který ve spolupráci s UNESCO rozvíjí výzkum, výuku, odbornou přípravu a společenský dialog v prioritních oblastech Organizace a propojuje akademickou sféru s tvorbou veřejných politik, občanskou společností a místními komunitami. Doplňkovou formou spolupráce jsou sítě UNITWIN, jež sdružují více institucí z různých států s cílem sdílet kapacity a odborné know-how v mezinárodním měřítku. V současnosti působí ve světě přibližně 950 kateder UNESCO a 45 sítí UNITWIN ve zhruba 120 státech, do jejichž činnosti je zapojeno na 10 000 odborníků, akademiků a výzkumníků.

V České republice k roku 2025 působila jediná Katedra UNESCO (UNESCO Chair), konkrétně Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví, která byla zřízena v roce

1994. Katedra je součástí Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a je plně financována z rozpočtu této univerzity. Její činnost se tematicky zaměřuje na teoretickou a aplikovanou muzeologii a na muzeologickou péči o archeologické památky. Vedoucím katedry je prof. Mgr. Jiří Macháček, Ph.D. Činnost katedry je řízena Radou složenou ze zástupců Masarykovy univerzity a hostujících zahraničních profesorů.

4.2.3. Síť přidružených škol UNESCO

Síť přidružených škol UNESCO (UNESCO Associated Schools Network – ASPnet) byla založena v roce 1953 jako globální vzdělávací iniciativa UNESCO, jejímž cílem je podporovat mír, mezinárodní porozumění a udržitelný rozvoj prostřednictvím vzdělávání. V současnosti sdružuje více než 12 000 vzdělávacích institucí ve 182 zemích světa, od mateřských škol až po vyšší odborné školy. Zapojené školy rozvíjejí vzdělávání žáků a studentů v souladu se čtyřmi základními pilíři vzdělávání pro 21. století: učit se poznávat, učit se jednat, učit se být a učit se žít společně. Hlavním posláním Sítě je zvyšovat kvalitu vzdělávání, posilovat odpovědné globální občanství a přispívat k výchově ke kultuře míru a nenásilí.

Česká republika (tehdy Československo) se do celosvětového projektu Sítě přidružených škol UNESCO zapojila již v roce 1966. V roce 2025 sdružovala národní síť v České republice 54 základních, základních uměleckých, středních a středních odborných škol. Aktivity jednotlivých škol jsou tematicky i metodicky velmi různorodé a zahrnují jak dlouhodobé mezioborové projekty, tak krátkodobé vzdělávací aktivity. Obsahově se zaměřují na tři prioritní oblasti ASPnet: (1) celosvětové občanství, kultura míru a nenásilí, (2) udržitelný rozvoj a udržitelný životní styl a (3) mezikulturní učení, podpora kulturní rozmanitosti a kulturního dědictví. Společnou platformou škol je každoročně realizovaný Týden škol UNESCO, jehož témata se vztahují k mezinárodním dnům a rokům vyhlašovaným OSN a UNESCO. Síť přidružených škol si pro školní rok 2025/2026 v rámci Týdne škol UNESCO zvolila tato témata: Mezinárodní den žen a dívek ve vědě, Mezinárodní den geodiverzity, sport, fyzické a mentální zdraví.

Výkonným orgánem Sítě přidružených škol UNESCO v České republice je Koordinační tým, složený z deseti volených zástupců škol, národního koordinátora a zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Členové Koordinačního týmu jsou voleni Valným shromážděním na tříleté období. Předseda Koordinačního týmu je současně členem České komise pro UNESCO. Funkci národního koordinátora Sítě dlouhodobě zajišťuje Sekretariát České komise pro UNESCO, který školám poskytuje metodickou a organizační podporu, zajišťuje komunikaci s mezinárodním Sekretariátem UNESCO a spravuje webové stránky www.skoly-unesco.cz.

Ve dnech 22. a 23. září 2025 se v Kutné Hoře uskutečnilo 31. Valné shromáždění Sítě přidružených škol UNESCO v České republice. Tato každoroční akce slouží k vyhodnocení činnosti členských škol za uplynulý školní rok, k diskuzi o prioritách Sítě pro další období

a zároveň vytváří prostor pro výměnu zkušeností a sdílení příkladů dobré praxe mezi jednotlivými školami.

Hlavním organizátorem Valného shromáždění byla Základní škola Žižkov v Kutné Hoře za podpory města Kutná Hora a Ministerstva kultury. Na organizačním zajištění se dále podílelo Církevní gymnázium Kutná Hora a VOŠ, SPŠ a JŠ Kutná Hora. Setkání se zúčastnili zástupci všech 54 členských škol z celé České republiky a hostem byl také koordinátor slovenské Sítě přidružených škol UNESCO. Program probíhal v reprezentativních historických prostorách města Kutné Hory, zapsaného na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Účastníky Valného shromáždění přivítali státní tajemník MŠMT Ondřej Andrys, předseda České komise pro UNESCO prof. Stanislav Štech a ředitelka ZŠ Žižkov Irena Skálová. Odborný program zahrnoval přednášky a prezentace k aktuálním tématům UNESCO. RNDr. Jana Králová vystoupila s přednáškou Kutnohorské dolování a geologie kolem nás k tématu geodiverzity, Ing. Pavlína Modlitbová, Ph.D. přiblížila téma Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě, zvolené rovněž v souvislosti s výročím programu L'Oréal – UNESCO Pro ženy ve vědě. Problematice duševního zdraví se věnoval příspěvek Mgr. Magdaleny Lukasové, která představila program Všech pět pohromadě Národního ústavu duševního zdraví. Stručně byl rovněž představen projekt Skoala Nadace České spořitelny zaměřený na vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti.

Součástí Valného shromáždění byly tradiční prezentace aktivit přidružených škol formou krátkých vystoupení a digitálních plakátů. Ty se zaměřily především na činnosti realizované v rámci Týdne škol UNESCO ve školním roce 2024/2025, konkrétně na témata Mezinárodní rok ochrany ledovců, Den památky obětí holocaustu a Světový den audiovizuálního dědictví.

Doprovodný program Valného shromáždění zahrnoval rovněž výstavu fotografií z kreativní soutěže 2025, jejíž oceněná díla byla po celý týden vystavena v Dačického domě v Kutné Hoře. Valné shromáždění potvrdilo stabilní fungování české národní sítě ASPnet, vysokou míru zapojení členských škol a jejich aktivní naplňování hodnot a priorit UNESCO prostřednictvím vzdělávání.

4.3. Činnost v oblasti přírodních věd

Činnost v oblasti přírodních věd se v roce 2025 soustředila zejména na ochranu a péči o lokality spojené s programy UNESCO, monitoring jejich stavu a zapojení České republiky do mezinárodních odborných struktur a procesů. Pozornost byla věnována především lokalitám světového přírodního dědictví, kde pokračovala systematická péče v souladu se schválenými plány a příprava odborných podkladů pro sledování dlouhodobého vývoje přírodních ekosystémů.

Součástí aktivit byla rovněž účast českých odborníků na jednáních mezinárodních orgánů a prezentace zkušeností z ochrany přírodního dědictví na úrovni UNESCO. Česká republika

se zároveň podílela na výměně odborných poznatků v rámci sériových lokalit světového dědictví a na přípravě procesů spojených s jejich ochranou a hodnocením.

V oblasti nominací pokračovala práce na rozšiřování národního indikativního seznamu světového dědictví UNESCO, na který byly dne 15. prosince 2025 zapsány Punkevní jeskyně s propastí Macochou a Kateřinskou jeskyní.

4.3.1. Rada národních geoparků

Rada národních geoparků je poradním orgánem ministra životního prostředí, který zajišťuje koordinaci rozvoje národních geoparků a implementaci cílů Globálních geoparků UNESCO v rámci programu IGGP (International Geoscience and Geoparks Programme). V ČR působí jeden Globální geopark UNESCO Český ráj a deset národních geoparků. V roce 2025 byl za Národní geopark Barrandien odeslán záměr aspirace na status globálního geoparku UNESCO. Předsedkyní Rady je doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D., místopředsedkyní Mgr. Veronika Štědrá, Ph.D.

Rada zasedala na jaře ve Vlašimi a na podzim v Národním muzeu; bylo doporučeno recertifikovat čtyři národní geoparky na další čtyřleté období. Zástupci Rady se účastnili mezinárodních setkání, včetně jednání zemí V4 v Polsku a akcí Evropské i Globální sítě geoparků UNESCO. Probíhala také podpora vzdělávání v oblasti geologie a geoturismu, včetně aktivit vysokých škol a zapojení do mezinárodního projektu 4GEON.

V průběhu roku se uskutečnila odborná i popularizační setkání, například Geologický den či semináře zaměřené na geodiverzitu a ochranu neživé přírody. Zástupci geoparků a odborných institucí se účastnili mezinárodních konferencí a workshopů, zaměřených na ochranu geologického dědictví, přenos vědeckých poznatků do praxe a spolupráci v oblasti biosférických rezervací a geoparků. Probíhala také mezinárodní spolupráce s partnery ze zahraničí a odborná výměna zkušeností v oblasti správy a rozvoje geoparků.

4.3.2. Český národní komitét pro Mezinárodní program pro geovědy (IGCP)

V roce 2025 pokračoval Český geologický komitét v podpoře mezinárodní spolupráce v rámci programu IGCP a v koordinaci české účasti na dvou aktivních projektech. Zajišťoval komunikaci s mezinárodními sekretariáty, poskytoval odborné konzultace a průběžně aktualizoval informační kanály. Česká účast se projevila v konkrétních odborných výstupech, prezentacích na mezinárodních setkáních i v rozvoji spolupráce se zahraničními partnery.

V projektu IGCP 751 (4GEON) se český tým zapojil do mezinárodního pracovního setkání v Peru, kde prezentoval výsledky zaměřené na geodiverzitu a její využití v ochraně přírody a vzdělávání. Během roku byly navázány nové odborné kontakty, zejména v Bhútánu, a tým se podílel na přípravě vzdělávacích a metodických materiálů včetně aktivit 4GEON klubů při

místních školách. Důraz byl kladen na praktické využití geovědního dědictví v udržitelném rozvoji a na sdílení zkušeností mezi mezinárodními partnery.

V projektu IGCP 735 (Rocks and the Rise of Ordovician Life) pokračoval výzkum ordovických společenstev a stopových fosilií střední Evropy. Významným výstupem byla odborná publikace v časopise Bulletin of Geosciences, která přinesla nové poznatky o svrchně-ordovické fauně a její ekologické rozmanitosti. Česká účast zahrnovala rovněž přípravu podkladů pro mezinárodní jednání projektu a sdílení dat z domácích lokalit, přispívající k lepšímu poznání vývoje ordovických ekosystémů.

4.4. Činnost v oblasti společenských a humanitních věd

4.4.1. Program UNESCO pro řízení společenských přeměn (MOST)

Program Management of Social Transformations (MOST) je program UNESCO zaměřený na propojení společenskovědního výzkumu s tvorbou veřejných politik a na podporu inkluzivního a udržitelného rozvoje. Česká republika je do programu zapojena prostřednictvím České komise pro UNESCO, přičemž kontaktní osobou je její člen doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc., který zároveň působí v Mezivládní radě programu MOST (IGC), kam byla Česká republika zvolena v roce 2023 na čtyřletý mandát. Česká republika se tak podílí na projednávání priorit programu a jeho strategického směřování.

Program MOST je postaven na podpoře tvorby znalostí, jejich využívání v rozhodovacích procesech a jejich uplatnění ve vzdělávání. V roce 2025 pokračovala jeho činnost podle aktualizovaného akčního plánu a strategie na období 2022–2029, na jejichž projednávání se Česká republika podílela v rámci Mezivládní rady. Součástí programu jsou nástroje pro sdílení znalostí a odborné spolupráce, zejména platforma Inclusive Policy Lab, do jejíchž aktivit jsou zapojeni také čeští odborníci.

Program MOST dále realizuje odborné diskuse, publikační činnost a vzdělávací aktivity zaměřené na propojení vědy, politik a společnosti. Česká republika se prostřednictvím zapojení svých expertů účastní těchto aktivit a navazuje na ně i v rámci činnosti České komise pro UNESCO, zejména v oblasti podpory vztahu mezi vědou a tvorbou veřejných politik.

4.5. Činnost v oblasti komunikace a informací

4.5.1. Mezinárodní program UNESCO Paměť světa

Program UNESCO Paměť světa byl založen v roce 1992 s cílem systematicky chránit dokumentární dědictví, zvyšovat povědomí o jeho významu a podporovat jeho uchovávání a zpřístupňování jako nedílné součásti kulturního dědictví lidstva. V rámci programu vznikl v roce 1995 Mezinárodní registr Paměť světa, který zahrnuje nejvýznamnější dokumenty, fondy a sbírky mimořádné hodnoty.

V rámci agendy programu Paměť světa došlo v roce 2025 k významnému rozšíření zastoupení České republiky v Mezinárodním registru. Do registru byly nově zapsány tři

nominace s účastí České republiky: Situační plány měst a obcí židovského osídlení v habsburské monarchii, Sbírka kartografických dokumentů Pavla Josefa Šafaříka a Kresby a písemnosti dětí z válečného období v Evropě 1914–1950. Nominaci posledně jmenovaného souboru připravilo 19 institucí z 11 zemí, přičemž hlavní iniciativu převzali zástupci Francie a Německa. Za Českou republiku se na přípravě podílelo Židovské muzeum v Praze, konkrétně prostřednictvím sbírky kreseb dětí z terezínského ghetta, jež představují mimořádně cenné svědectví válečné zkušenosti dětí a mají významný mezinárodní přesah.

4.5.2. Mezivládní výbor Mezinárodního programu pro rozvoj komunikace (IPDC)

Mezinárodní program pro rozvoj komunikace (International Programme for the Development of Communication – IPDC) je program UNESCO zaměřený na podporu rozvoje médií, zejména v rozvojových zemích. Jeho cílem je posilovat svobodu projevu, nezávislost a pluralitu médií a podporovat bezpečné a profesionální prostředí pro výkon novinářské profese, mimo jiné prostřednictvím podpory médií veřejné služby, komunitních médií, zpravodajských agentur a odborného vzdělávání novinářů.

Česká republika byla v období 2021–2025 členem Mezivládní rady IPDC, která je tvořena 38 členskými státy a zasedá jednou za dva roky. Ve volbách na další čtyřleté období 2025–2029 v listopadu 2025 v rámci Generální konference UNESCO byla Česká republika zvolena na konsekutivní mandát. Spolu s ČR bylo zvoleno Lotyšsko a Polsko (v regionální skupině II se jednalo o kompetitivní volbu, na tři volná místa kandidovala vedle zvolených kandidátů Ruská federace).

Nová kandidatura České republiky byla ohlášena v dubnu 2025 a byla koordinována Ministerstvem zahraničních věcí. Kampaň probíhala prostřednictvím aktivit Stálé delegace ČR při UNESCO v Paříži a standardních diplomatických nástrojů. Nebyly vynaloženy žádné finanční prostředky nad rámec běžného provozu MZV a zastupitelského úřadu. Česká republika tímto navázala na své předchozí členství v Mezivládní radě IPDC v obdobích 2015–2019 a 2021–2025.

4.5.3. Etika umělé inteligence, etika neurotechnologií

UNESCO se systematicky věnuje etickým dopadům umělé inteligence a neurotechnologií ve vztahu k ochraně lidských práv, lidské důstojnosti, autonomie a soukromí. Na základě rozhodnutí 42. Generální konference UNESCO v listopadu 2023 byl zahájen proces přípravy Doporučení k etice neurotechnologií, na němž se podílela mezinárodní Ad Hoc expertní skupina složená z 24 odborníků ze všech regionů, včetně české expertky z AV ČR. Česká republika se na mezivládní úrovni do procesu zapojila aktivně prostřednictvím připomínek k návrhu textu a formulace rámcové pozice ČR, která byla připravena na základě expertiz v oblasti práva, bioetiky a informatiky. Přijetí Doporučení k etice neurotechnologií bylo schváleno 43. Generální konferencí UNESCO v listopadu 2025

Česká rámcová pozice k Doporučení zdůraznila zejména potřebu širšího vymezení neurálních dat, včetně tzv. odvozených (inferred) neurálních dat, důraz na ochranu

mentálního soukromí, kognitivní svobody a odpovědné propojení neurotechnologií s umělou inteligencí. Pozornost byla věnována také požadavku, aby etické posuzování pokrývalo celý životní cyklus technologií, včetně jejich komerčního využívání, a aby byly stanoveny mantinely pro využívání neurotechnologií mimo oblast zdravotnictví. Generální konference UNESCO v přijatém rozhodnutí vyzvala členské státy k uplatňování Doporučení prostřednictvím vhodných opatření podle národních podmínek a stanovila čtyřletý cyklus podávání zpráv o jeho provádění; první souhrnná zpráva má být projednána na 45. zasedání Generální konference UNESCO v r. 2029.

5. ZAHRANIČNÍ AKTIVITY

5.1. Výkonná rada UNESCO (VR)

Výkonná rada (VR) UNESCO je jedním ze tří ústavních orgánů organizace UNESCO. Podle Ústavy UNESCO dohlíží na provádění programu schváleného Generální konferencí, projednává návrh programu a rozpočtu organizace a předkládá k němu svá doporučení Generální konferenci. Výkonná rada se schází na řádných zasedáních dvakrát ročně a v jejím rámci jsou projednávány jak programové, tak rozpočtové, institucionální a aktuální tematické otázky spadající do mandátu UNESCO. V roce konání Generální konference, na které je nově zvolena polovina členských států VR, se dále koná jednodenní řádné zasedání, na kterém jsou ustaveny orgány Výkonné rady v novém složení.

Česká republika je v období 2023–2027 členem Výkonné rady UNESCO. Delegace České republiky se na jednáních Výkonné rady spolupodílí zejména prostřednictvím zapojení do práce stálých komisí a výborů Výkonné rady, účasti na negociacích jednotlivých rozhodnutí a vystoupení k jednotlivým bodům agendy.

5.1.1. 221. Řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

221. řádné zasedání VR UNESCO se konalo ve dnech 2.–17. dubna 2025. Jednání bylo ovlivněno probíhající revizí členství Spojených států amerických v UNESCO a s tím související nejistotou ohledně budoucího financování organizace. Součástí zasedání byla rovněž slyšení tří kandidátů na pozici generálního ředitele UNESCO.

Výkonná rada projednala otázky týkající se přípravy návrhu programu a rozpočtu UNESCO na období 2026–2029, implementace schváleného programu na obodbí 2024-2025, řízení organizace a pokračující podpory států zasažených ozbrojenými konflikty či jinými krizovými situacemi. Hlasováním bylo přijato rozhodnutí o pokračující nouzové asistenci Ukrajině. Přijata byla rovněž rozhodnutí týkající se situace na okupovaných palestinských územích, včetně rozhodnutí o pokračující podpoře kontinuity vzdělávacích aktivit prostřednictvím UNRWA.

V rámci agendy Výkonné rady byly mj. schváleny nominace nových položek dokumentárního dědictví na zápis do Mezinárodního registru Paměť světa (za ČR Sbírka kartografických dokumentů Pavla Josefa Šafaříka, Situační plány židovského osídlení v habsburské monarchii a nadnárodní nominace Kresby a písemnosti dětí z válečného období v Evropě 1914–1950) a nominace světových výročí UNESCO pro období 2026–2027 (za ČR Tomáš Baťa a Arnošt Lustig).

V delegaci České republiky byli zastoupeni představitelé Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva kultury. V rámci zasedání proběhlo rovněž tradiční setkání národních komisí pro UNESCO, věnované zejména návrhu budoucího programu a rozpočtu UNESCO.

5.1.2. 222. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

222. řádné zasedání VR UNESCO proběhlo ve dnech 1.–16. října 2025. Program zasedání se soustředil především na přípravu 43. Generální konference UNESCO, projednání návrhu programu a rozpočtu na období 2026–2029 a na volbu kandidáta Výkonné rady na pozici generálního ředitele UNESCO, kterým se stal Khaled El-Enani (Egypt). VR dále zvolila prezidenta 43. Generální konference (Bangladéš).

Výkonná rada projednala a přijala rozhodnutí doporučující snížení rozpočtového stropu navrhovaného programu a rozpočtu o vážený příspěvek Spojených států amerických a uplatnění scénáře nulového nominálního růstu. Do přijatého rozhodnutí byly začleněny pozměňovací návrhy iniciované Českou republikou týkající se zařazování dodatečných bodů bez zajištěného finančního krytí.

Pokračující politická polarizace se promítla do hlasování o rozhodnutích vztahujících se k Ukrajině, zatímco technická rozhodnutí týkající se podpory UNESCO v oblastech mandátu organizace v Gaze, v Libanonu a podpory UNRWA byla přijata konsensem. Výkonná rada dále projednala a schválila rozhodnutí týkající se podpory afghánských dívek a žen, iniciativ UNESCO v oblasti etiky umělé inteligence, potírání dezinformací a programu UNESCO Fit for Life. Na závěrečném plénu Výkonná rada rovněž přijala rozhodnutí k posouzení procedury nominace generálního ředitele UNESCO.

V české delegaci byly opět zastoupeny resorty MZV, MŠMT a MK.

5.1.3. 43. Generální konference UNESCO

43. zasedání Generální konference UNESCO proběhlo ve dnech 30. října až 13. listopadu 2025 v uzbeckém Samarkandu a bylo prvním zasedáním tohoto statutárního orgánumimo Paříž od roku 1985. Hlavním politickým momentem konference byla volba nového generálního ředitele UNESCO, kterým se na základě doporučení Výkonné rady stal Khaled El-Enany. Současně byl projednán návrh programu a rozpočtu UNESCO na období 2026–2029 – vzhledem k rozpočtovým omezením byl schválen pouze celkový rozpočtový strop a detailní rozpracování bylo odloženo na následná jednání Výkonné rady.

Konference přijala řadu tematických rozhodnutí a dokumentů napříč programovými oblastmi UNESCO. Mezi hlavní výstupy patřilo přijetí Doporučení k etice neurotechnologií, pokračující agenda podpory Ukrajiny a rezoluce týkající se situace na okupovaných palestinských územích. V oblasti digitální agendy se UNESCO zapojilo do návazného procesu Světového summitu o informační společnosti (WSIS+20), do výsledného textu byly promítnuty i české návrhy posilující důraz na lidská práva.

5.1.4. 223. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO

223. řádné zasedání Výkonné rady UNESCO se uskutečnilo dne 20. listopadu 2025 a bylo zaměřeno na organizační a procedurální otázky související s novým složením Výkonné rady.

Na zasedání byl zvolen předseda Výkonné rady UNESCO (Katar), místopředsedové Byra a předsedové stálých komisí a výborů Výkonné rady. Česká republika byla zvolena místopředsedou Byra Výkonné rady UNESCO za II. volební skupinu. Zasedání rovněž rozhodlo o obsazení stálých komisí a výborů Výkonné rady a předběžně stanovilo termíny zasedání VR v roce 2026.

6. STATUTÁRNÍ OTÁZKY

6.1. Statut a Jednací řád

Česká komise pro UNESCO (dále jen „Komise“) byla zřízena usnesením vlády ze dne 1. června 1994 č. 299 jako meziresortní poradní a koordinační orgán vlády pro otázky spojené s Organizací spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), a to v souladu s příslušnými ustanoveními Ústavy UNESCO a Charty národních komisí UNESCO.

Působnost Komise se řídí Statutem a Jednacím řádem. Statut vymezuje postavení, úkoly, složení a orgány Komise, stejně jako postavení a úkoly jejího Sekretariátu. Jednací řád stanovuje pravidla pro jednání Komise a jejích orgánů, zejména Výkonného výboru a odborných sekcí. Aktuální znění Statutu je účinné od 2. listopadu 2021, platná verze Jednacího řádu nabyla účinnosti dne 11. dubna 2017.

6.2. Členská základna

V souladu s články III a IV Statutu tvoří členy Komise zástupci ministerstev a institucí, které se aktivně zapojují do naplňování programů UNESCO, dále zástupci české odborné veřejnosti působící v oblastech činnosti UNESCO a čestní členové. Členy Komise jmenuje a odvolává ministr zahraničních věcí, a to s ohledem na zajištění vyváženého zastoupení odpovídajícího hlavním programovým oblastem UNESCO, zejména na základě návrhů příslušných ministerstev a institucí. Funkční období členů Komise činí čtyři roky. V souladu s článkem VI Statutu ministr zahraničních věcí rovněž jmenuje a odvolává předsedu a místopředsedy Komise.

Komise má celkem 39 členů. Předsedou Komise je prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc., prvním místopředsedou JUDr. Ing. Martin Pizinger, MBA a druhou místopředsedkyní RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D. Přehled všech členů Komise k 31. prosinci 2025 je uveden v Příloze 1.

7. SEKRETARIÁT KOMISE

Hlavní náplní činnosti Sekretariátu Komise je zajišťování realizace rozhodnutí přijatých Komisí a jejími orgány, poskytování administrativního zázemí a udržování kontaktů se Sekretariátem UNESCO v Paříži i s partnerskými národními komisemi. V souladu s usnesením vlády ze dne 12. června 1996 č. 328 je Sekretariát Komise součástí Odboru OSN a globálních otázek Ministerstva zahraničních věcí. Ke dni 31. prosince 2025 byl Sekretariát Komise personálně zajišťován třemi pracovníky: vedoucí tajemnicí České komise pro UNESCO, tajemnicí Sekretariátu Komise a asistentkou Sekretariátu Komise, která vykonává sdílený úvazek v rámci sekretariátu Odboru OSN a globálních otázek.

Výdaje spojené s činností Sekretariátu Komise jsou součástí rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí. V roce 2025 se Sekretariát podílel zejména na financování organizačního zajištění 31. zasedání Valného shromáždění Sítě přidružených škol UNESCO v Kutné Hoře a na úhradě nákladů souvisejících s provozem domény www.skoly-unesco.cz.

8. PLÁN ČINNOSTI A ROZPOČTOVÉ ZAJIŠTĚNÍ KOMISE

Spolupráce České republiky s UNESCO v programových oblastech vzdělávání, kultury, přírodních věd, společenských a humanitních věd, komunikace a informací vychází z mezinárodněprávních závazků plynoucích z úmluv UNESCO a z platného programového rámce organizace pro dané období. Implementaci a financování těchto závazků zajišťují věcně příslušná ministerstva v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů. Činnost České komise pro UNESCO se řídí zejména harmonogramem aktivit UNESCO a povinnostmi vyplývajícími ze Statutu Komise, především pokud jde o zasedání Komise a jejích orgánů.

Česká komise pro UNESCO nedisponuje vlastním rozpočtem. V daném roce Komise nezadala žádné veřejné zakázky a nebyly jí přiděleny žádné účelově vázané finanční prostředky. Členství v Komisi je čestné a její členové nevykonávají svou činnost za finanční odměnu ani jim nenáleží proplácení cestovních náhrad. Účast členů Komise na jednáních a akcích UNESCO v zahraničí je hrazena z prostředků věcně příslušných ministerstev, případně institucí a organizací, které své zástupce na tyto akce vysílají. V těchto případech Komise plní především koordinační a zprostředkovatelskou roli, zejména při výběru účastníků.

Příloha 1

Složení České komise pro UNESCO 2023–2027

k 31. prosinci 2025

Zástupci ministerstev dle článku III odst. 1a Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
1	**Ing. Robert Buřič**	MV	vrchní min. rada v odboru mezinárodní spolupráce a EU
2	**Mgr. Bc. Silvia Doušová**	MMR	ředitelka odboru cestovního ruchu
3	**brig. gen. Mgr. Aleš Knížek**	MO	ředitel Vojenského historického ústavu Praha
4	**Mgr. Dita Limová**	MK	vedoucí oddělení pro vztahy s UNESCO, odbor mezinárodních vztahů a EU
5	**Mgr. Veronika Peterová**	MŠMT	vedoucí oddělení bilaterální a multilaterální spolupráce, odbor mezinárodních vztahů a EU
6	**JUDr. Ing. Martin Pizinger, MBA**	MZV	ředitel odboru OSN
7	**PhDr. Ing. Přemysl Štěpánek, Ph.D.**	MŽP	vedoucí oddělení mnohostranných vztahů
Zástupci institucí dle článku III odst. 1b Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
8	**RNDr. Jan Daňhelka, Ph.D.**	Český národní výbor Mezinárodního hydrologického programu (IHP)	předseda Českého národního výboru IHP
9	**RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D.**	Zelený kruh	členka Zeleného kruhu
10	**Mgr. Karel Halla**	Česká archivní společnost	předseda České archivní společnosti
11	**prof. RNDr. Ondřej Santolík, Dr.**	Akademie věd ČR	předseda Rady pro zahraniční styky Akademie věd ČR
12	**Ing. Kristýna Tejklová**	CzechTourism	Key account manager – kulturní turismus
13	**Ing. Pavel Jirásek**	Český komitét Modrého štítu	člen Českého komitétu Modrého štítu
14	**Mgr. Vlastimil Jura**	Česká rada dětí a mládeže (ČRDM)	člen představenstva ČRDM
15	**PhDr. Helena Koenigsmarková**	Český výbor Mezinárodní rady muzeí (ICOM)	emeritní ředitelka Uměleckoprůmyslového muzea v Praze
16	**Ing. arch. Věra Kučová**	Národní památkový ústav	vedoucí oddělení památek s mezinárodním statusem
17	**Mgr. Jan Mařík, Ph. D.**	Archeologický ústav AV ČR	ředitel Archeologického ústavu AV ČR

18	**RNDr. Radek Mikuláš, CSc. et DSc.**	Český národní komitét pro Mezinárodní geovědní program UNESCO (ČNK IGCP)	předseda ČNK IGCP
19	**Mgr. Jiří Orna**	Asociace muzeí a galerií ČR	člen Exekutivy AMG, ředitel Západočeského muzea v Plzni
20	**doc. PhDr. Martin Horáček, Ph.D.**	Český národní komitét ICOMOS (ČNK ICOMOS)	vicepresident ČNK ICOMOS
21	**doc. Ing. Martina Pásková, Ph.D.**	Rada národních geoparků	předsedkyně Rady národních geoparků
22	**Ing. Pavel Pešout**	Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR)	ředitel Sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR
23	**Mgr. Václav Pražák**	Síť přidružených škol UNESCO (ASPnet)	předseda Koordinačního týmu ASPnet
24	**PhDr. Martin Šimša, Ph.D.**	Národní ústav lidové kultury	ředitel Národního ústavu lidové kultury
25	**Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA, LL.M., MSc.**	Česká školní inspekce	ústřední školní inspektor
Zástupci jmenovaní *ad personam* dle článku III odst. 1c Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
26	**Mgr. Michal Beneš, CSc.**	Rada světové památky historické jádro Prahy	místopředseda
27	**Ing. Michaela Šojdrová**	Klub UNESCO Kroměříž	předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž
28	**prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc.**	Česká komise pro UNESCO	předseda České komise pro UNESCO
29	**doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.**	FSV UK	člen Mezivládní rady Programu pro řízení společenských přeměn MOST
30	**PhDr. Jiří Woitsch, Ph. D.**	Etnologický ústav AV ČR	ředitel Etnologického ústavu AV ČR
Čestní členové dle článku IV Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	
31	**Mgr. Vlastimil Ježek**	Obecní dům	
32	**PhDr. Jan Krist**	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici	
33	**Mgr. Lenka Lázňovská**	NIPOS	
34	**PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc.**	Sociologický ústav AV ČR	
35	**prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., dr. h. c.**	Centrum pro otázky životního prostředí UK	
36	**PhDr. Ivan Rynda**	FHS UK	
37	**doc. PaedDr. RNDr. Milada Švecová, CSc.**	Klub ekologické výchovy	
Vedoucí tajemník ČK pro UNESCO dle článku III odst. 6 Statutu Komise			
	Jméno	**Instituce**	**Funkce**
38	**Mgr. Ing. Lenka Aldorf, MPhil**	ČK pro UNESCO, MZV	vedoucí tajemnice ČK pro UNESCO

Příloha 2

Udělené záštity České komise pro UNESCO v roce 2025

č.	Pořadatel	Název projektu
1	JAMU	Mezinárodní festival divadelních škol SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2025
2	Botanická zahrada hl. m. Prahy	Křišťálová zahrada
3	E@I	Polyglot Gathering
4	Collegium Marianum – Týnská škola s.r.o.	Letní slavnosti staré hudby
5	NIPOS	ARTýden
6	Ústav pro hydrodynamiku AV ČR	Hydrologie malého povodí
7	Agentura regionálního rozvoje, s.r.o.	Crystal Valley Week
8	ČVUT; Česká společnost pro osvětlování regionální skupina Brno	Světlo Tma Život 2025
9	Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v.v.i.	Postgraduální kurz polymerní vědy (30. ročník)
10	Statutární město Jablonec nad Nisou prostřednictvím Kultury Jablonec	Jablonecká perle 2025
11	Památník Lidice	Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice 2025 (53. ročník)
12	Společnost Amatérské divadlo a svět, z.s.	OTEVŘENO Kolín
13	Nadační fond Arnošta Lustiga	FestivAL100
14	Český národní komitét ICOMOS, z.s.	Konference ICOMOS
15	Česká rada dětí a mládeže	72 hodin
16	Muzeum ska a bižuterie v Jablonci nad Nisou	(tý)Den sklářů 2025
17	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	Rok 2026 - rok chráněných krajinných oblastí